



## KURZUSLEÍRÁS 2023/24. tavaszi félév

- 1. A kurzus címe magyarul:** Judaisztika II.
- 2. A kurzus címe angolul:** Jewish Religion and Culture 2
- 3. Oktató neve, beosztása, tudományos fokozata:** dr. Biró Tamás, egyetemi docens
- 4. Oktatásért felelős szervezeti egység (tanszék):** Judaisztikai Tanszék
- 5. A kurzus kódja:** JDAJUD202
- 6. A kurzus típusa, számonkérés módja:** előadás/kollokvium
- 7. Kreditok száma:** 2
- 8. Heti óraszám:** 2
- 9. Az óra időpontja:** hétfő, 14.00-15.30

### 10. Rövid kurzusleírás:

Miről szól a zsidó vallás? Miből áll a vallásos zsidó élete? Mi a kóserság, és mi a szombat? Mikorra esik a zsidó újév? Miből áll egy széderest? Mi a hanukka? Miben különböznek egymástól a zsidó vallás irányzatai? A judaizmus alapjait bemutató előadássorozat második féléve elsősorban – de nem kizárólag – a szombat és az ünnepek világába vezeti be a hallgatókat.

### 11. Részletes tematika:

A két féléves kurzus során a hallgatók megismerkednek a rabbinikus zsidóság alapjaival. A hagyományos judaizmus mellett hangsúlyt kap a zsidóság sokfélesége, valamint a belső (émikus) és a külső (étikus, például történeti, néprajzi, vallástudományi) perspektíva eltérése is. Az első félévben általános fogalmakkal – a zsinagógával, az imákkal, a hétköznappal, zsidó közösségi élettel, a kósersággal, az életszakaszok rítusaival és teológiai alapfogalmakkal – foglalkoztunk. A második félévben a kóserság (belső), a zsidó vallás alapművei, a szombat, a naptári év ünnepei és a böjtök, valamint a zsidó vallás irányzatai kerülnek terítékre. A kurzus végére a hallgatók viszonylag alapos – lehetőség szerint élményanyaggal megalapozott – ismeretekkel fognak rendelkezni a hagyományos és kortárs judaizmus jelenségeiről. A zsidó vallás tudományos kutatásához, értelmezéséhez szükséges néhány fogalommal és eszközzel is megismerkednek, ehhez új látásmódot sajátítanak el.

A kurzus tematikája:

- Bevezetés (az első félév átismétlése és kiegészítése: zsidó naptár és kóserság)
- A rabbinikus zsidóság alapművei (Biblia, Talmud, Sulhan arukh...)
- Sábész elméletben és gyakorlatban
- Ünnepek és böjtök
- A zsidó vallás irányzatai



## 12. Elérendő kompetenciák (tudás, képesség, attitűd, autonómia, felelősség):

### Tudás:

- Tájékozott a zsidó vallási hagyományokban, a modern kor zsidó vallási irányzataiban, különösen a neológia örökségében: ismeri a zsidó vallás forrásait, a kósersággal és gasztronómiával kapcsolatos alapfogalmakat, a zsinagógai naptárat, a sabbat fogalmát, a bibliai, posztbiblikus és modern ünnepeket; ezeket hagyományos és modern, ortodox, neológ és reform megközelítésben.
- Általános ismeretekkel rendelkezik a zsidó szövegek és kulturális jelenségek értelmezésének módszereiről: ismeri a halákha és a minhág, a törái (mi-de-orajta) és rabbinikus (mi-de-rabbanan) közti különbségeket, a judaizmus jelenségeit émikus és étikus (történeti, néprajzi és vallástörténeti) perspektíváit is ismeri.
- Tájékozott a zsidó vallási és kulturális jelenségek történetiségével kapcsolatban.
- Tisztában van a judaisztika jellemző kutatási kérdéseivel, elemzési és értelmezési módszereivel.

### Képesség:

- Képes a zsidóság vallási és kulturális jelenségeinek értelmezésére, elemzésére, mind belső (émikus), mind külső (étikus, például összehasonlító-történeti) nézőpontból.
- Képes a zsidó vallásról szóló ismeretforrások eltérő nézőpontjainak a felismerésére.
- A zsidó kultúráról és vallásról szerzett ismereteit képes önállóan is alkalmazni.
- Képes a zsidó irodalmi, művészeti alkotások vallási aspektusait felismerni.

### Attitűd:

- Érti és elfogadja, hogy a kulturális és vallási jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak.
- Szereti és tiszteli a zsidó hagyományt. Nyitott iránta, és célja azt hitelesen közvetíteni.
- Nyitott a vallási és kulturális sokszínűségeire. Tiszteli a sajátjától eltérő kultúrákat, és igénye van azok mélyebb megismerésére. Szakterületéről szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében.
- Képviseli a magyar és az európai identitás vallási és társadalmi, történeti és jelenkori sokszínűségét. Tiszteli az Európán kívüli kultúrákat, vallásokat.

### Autonómia és felelősség:

- Nyitott a – múltbéli és kortárs – zsidó vallás és kultúra sokszínűsége iránt.
- Önállóan és kritikailag értékeli a zsidósághoz kapcsolódó kulturális jelenségeket.
- Tudatosan képviseli a judaisztika kutatásának módszereit.
- Önállóan kialakítja történetileg és vallásilag koherens álláspontját a zsidósággal kapcsolatban.
- Felelősséget vállal a zsidó hagyománnyal és kultúrával kapcsolatos tetteiért és szövegeiért, tudában van azok lehetséges következményeinek.

## 13. Előfeltételek a kurzus felvételéhez (ha van):

Nincs. A Judaisztika 1. kurzus előzetes elvégzése (ill. az ott elhangzottak ismerete) erősen javasolt.

## 14. Elvárások a szorgalmi időszak során:

A félév során óráról órára lesznek tesztek a Moodle felületen keresztül, amelyeken 10-10 pont érhető el. Ezek célja a tananyag elsajátításának támogatásán túl az, hogy a hallgatók legalább a „virtuális térben” élményszerű tapasztalatra tegyenek szert a zsidó vallással kapcsolatban. A félév során feladott kb. 12 teszt közül a legjobb 10 teszteredmény számít bele a jegybe, ez teszi ki a félévvégi érdemjegy 50%-át.



### 15. A félév végi aláírás megszerzésének követelményei:

Minimálisan öt teszt beadása a félév során.

### 16. Az értékelés módja:

A félév végén digitális vizsga lesz, a vizsga anyagát az órákon elhangzottak képzik. Felkészüléshez az órai jegyzetek, illetve az ajánlott szakirodalom releváns fejezetei a javasoltak. A vizsga eredménye a félév végi érdemjegy másik 50%-át teszi ki.

Az érdemjegy tehát a következő módon alakul ki:

– Beadandó feladatok a félév során: max. 10×10 pont = a jegy 50%-a.

– Félév végi írásbeli vizsga a vizsgaidőszakban: max. 100 pont = a jegy 50%-a.

A jegyszerzés minimális feltétele: beadandó feladat benyújtása legalább öt (5) alkalommal, valamint a félév végi teszten elért minimálisan 40%-os teljesítmény. Az elégséges várható alsó határa: kb. 50% (kb. 100 pont) a beadandók és a félév végi teszt kombinált eredményéből.

### 17. Irodalomjegyzék:

- Kötelező irodalom:

A felkészüléshez az órai előadások anyagán túl Donin, Lau vagy Oláh könyvének az elolvasása javasolt. Ezek feldolgozása során a hallgató vegye figyelembe az órán megbeszélte szempontokat is (émikus és étikus perspektívák különbsége, a hagyományos judaizmustól eltérő irányzatok léte stb.).

- Ajánlott irodalom:

Az ajánlható irodalom (az előző bekezdésben említett szempontok figyelembevételével) hatalmas, az oktató és az Egyetemi Könyvtár munkatársai szívesen segítenek minden érdeklődőnek. Néhány javaslat:

Chill, Abraham, *The Minhagim: The Customs and Ceremonies of Judaism, Their Origins and Rationale* (New York: Sepher Hermon Press, 1979).

Donin, Hayim Halevy, *Zsidónak lenni...* (Interart Studio, 1991).

Klein, Isaac, *A Guide to Jewish Religious Practice* (New York: JTS, 1992).

Komoróczy Géza (ed.): *A zsidó Budapest: Emlékek, szertartások, történelem*, 2 vols. (*Hungaria Judaica*; Budapest: Városháza, MTA Judaisztikai Kutatócsoport, 1995).

Lau, Israel Meir, *A zsidó élet törvényei* (Jerusalem: Machon Massoret Yeshivat Hayye Moshe, 1994).

Oláh János, *Judaisztika* (Budapest: Bookmaker, 2005).

Ujvári Péter (ed.): *Magyar zsidó lexikon* (Budapest: Magyar zsidó lexikon, 1929).

*Encyclopaedia Judaica*, 16 vols. (Jerusalem: Encyclopaedia Judaica, 1972).